

Kdo jiný?

Jeden svět
na školách

Analýza kvalitativního výzkumu

Pro program Jeden svět na školách dokončená 30. dubna 2010

Úvod

- Společnost *Člověk v tísni* chce dlouhodobě vést **mladé lidi k aktivnímu zapojení do veřejného života**. S cílem zjistit postoje studentů k některým oblastem jejich života provedla ve spolupráci s agenturou Millward Brown dotazníkové šetření na středních školách. Na základě zjištění, že mladí nejsou příliš motivováni angažovat se v občansko-společenské problematice lokálního i globálního charakteru, se společnost rozhodla této oblasti věnovat dále a provést **kvalitativní výzkum s cílem podrobně zmapovat vztah studentů gymnázií, SOU a SOŠ k lokálním a globálním problémům a výzvám** v kontextu jejich každodenního života.

METODOLOGIE

Výzkumná otázka

- *Jaký mají studenti středních škol vztah k lokálním a globálním problémům v kontextu jejich každodenního života?*

Metoda

- Kvalitativní metodologie
 - čtyři skupinové diskuse (tzv. *focus groups*) v prostředí přirozeném pro studenty (kavárna, restaurace)
 - on-line pozorování před skupinovými diskusemi jako způsob nábouření bariér ve vztahu výzkumník–účastník, nastavení vztahu peer-to-peer

Základní soubor a výzkumný vzorek

- Základní soubor:
 - studenti gymnázií, SOŠ a SOU, které jsou zapojeny v programu *Jeden svět na školách* společnosti Člověk v tísni
- Výzkumný vzorek:
 - skupiny byly diferencovány na základě kritéria „sídlo“,
 - skupina byla vnitřně diferencována na základě kritéria „typ školy“.
- Struktura jednotlivých skupin se odvíjela přibližně od složení vzorku v kvantitativním výzkumu provedeném společností Millward Brown:
 - **Praha** (2 dívky – gymnázium, 2 dívky – SOŠ, 3 chlapci – SOU),
 - **Ostrava** (1 chlapec – gymnázium, 3 chlapci – SOŠ, 3 chlapci – SOU),
 - **Liberec** (2 dívky – gymnázium, 3 chlapci – SOU),
 - **Kyjov** (2 chlapci – gymnázium, 4 dívky – SOŠ).

KLÍČOVÁ ZJIŠTĚNÍ

Popis vzorku

- Ve skupinách byli většinou zastoupeni občansky aktivní i pasivní účastníci výzkumu.
- Existovala určitá míra diferenciacie v postojích a občanské angažovanosti na základě typu školy a genderu.
- Tato diferenciacie se také do určité míry promítla ve stupni zapojení účastníků do skupinové diskuse.
 - Před samotnou diskusí se podařilo s cca polovinou navázat on-line komunikaci.
 - Nezaznamenali jsme korelaci mezi aktivní přítomností na Facebooku a zapojením do diskuse.

Diference mezi skupinami a v rámci nich

Praha

- Ve skupině zastoupeni jak občansky aktivní účastníci, tak ti, kteří v tematizované oblasti nejsou nijak angažováni
- Diferenciace skupiny dle genderu a typu školy: aktivní „gymplačky“ a dívky ze střední odborné školy (zapojeny do neziskových aktivit, samy motivovány, názorové vůdkyně) vs. pasivní učňové (spíše témata spojená s jejich odborným zaměřením – automechanici)
- Někteří chlapci se projevovali latentně rasisticky
- Komunikačně byly aktivnější dívky, chlapci museli být k diskusi spíš vyzváni

Ostrava

- Nejméně angažovaná a nejvíce „odevzdaná“ skupina (pesimismus, marnost); zejména téma české politiky
- Velkým tématem byla finanční tíseň (osobní, rodinná) a s tím spojená nezaměstnanost, nedostatek nabídek brigád
- Projevili velký zájem o výzkum, byli velmi aktivní v diskusi (konstruktivnost, výborná argumentační schopnost) a dobře informovaní

Liberec

- Skupina velmi podobná pražské – ale větší propast v angažovanosti a komunikační aktivitě („gymplačky“ vs. učňové)
- Dvě dívky z gymnázia Jeronýmova byly nejvíce občansky angažované (členky studentského parlamentu, jedna z nich motivovala školní sbírku na Haiti, již se pokusily navázat spoluprací s Inventurou)
- Chlapci se do diskuse zapojovali téměř výhradně na vyzvání (důsledek konfrontace s „chytrými dívkami“ – směs strachu a studu)

Kyjov

- Skupinu na rozdíl od ostatních skupin tvořili převážně aktivní (spíš ale v rovině „výkonné“, tj. nejednalo se o jedince, kteří by sami organizovali společensky prospěšné akce; spíš se účastnili schůzek na popud vyučujících) nebo uvědomělí studenti
- Na rozdíl od ostatních se diskutovaly více lokální sociální problémy (drogy, rasismus, týrání)

Faktory formování vztahu k lokálním a globálním problémům

- Pro identifikaci možných způsobů práce se studenty, jejich motivace jsme ve výzkumu identifikovali faktory, které mají vliv na postoje a chování studentů v oblasti občansko-společenských témat – tedy ty, které do značné míry definují, zda budou budoucí plnoletí občané aktivní, nebo pasivní v otázce občanské angažovanosti.
- Jednalo se o tyto faktory:
 - **rodina,**
 - **kamarádi** (primárně spolužáci),
 - **vyučující,**
 - **lokálně** (v dané obci) **známé aktivní osobnosti,**
 - **média:**
 - medializované lokálně (v ČR) nebo globálně (světově) známé aktivní osobnosti,
 - medializované události.

DISKUTOVANÉ PROBLÉMY

*Já nebudu
řešit jejich
problémy,
já mám
svých dost.
(dívka, Kyjov)*

*Peníze, abych
mohla
cestovat... Blbě
se mi shání
brigády.
(dívka, Liberec)*

*Nezajímají mě (zprávy),
protože s tím já nikdy nic
neudělám... lepší je
zajímat se o to, co mě
bude žít...
(chlapec, Praha)*

Prioritizace osobních témat

- Účastníci výzkumu ve valné většině případů upřednostňovali **osobní témata a problémy, občansko-veřejné problémy** pro ně byly spíše sekundární.
 - Nejvíce frekventované problémy: spojené s **rodinou**, nedostatkem **financí** (částečně souvisejícím s malým počtem pracovních příležitostí/brigád v důsledku krize), vysokými **nároky ve škole** a souvisejícím nedostatkem volného **času** (času pro sebe a své záliby).
- Účastníci výzkumu ve většině případů primárně upřednostňovali témata, která jsou jim z nějakého důvodu blízká (fyzicky nebo osobnostně) – mohou si na ně „sáhnout“ a mají s nimi dokonce nějakou zkušenost.
 - Extrémním indikátorem tohoto fenoménu byla určitá míra xenofobie (strach z neznámého, dichotomie my /blízké/ vs. oni /daleké/) některých účastníků.

To my jako národ nemáme vůbec v povaze tyhle věci dělat (se zvednout a něco udělat). (dívka, Praha)

Dyť jsem přece mimino, nemůžu do něčeho zasahovat... je to těžký, když tady máme připravenou půdu, jakou máme... co my s tím jako můžeme dělat... jsou tady věci... inventura demokracie je nejvíc, co se za ten rok stalo, ale nic víc... my nemáme tu moc, prostě ta politika je uzavřený systém, jak my do toho můžeme zasáhnout... (dívka, Praha)

Prioritizace lokálních témat

- Z okruhu výzkumem tematizovaných oblastí se objevily zejména ty, které byly **aktuální v daném lokálním kontextu** (například rasismus, drogy, domácí násilí) nebo zrovna **v daném čase** (zemětřesení na Haiti).
- Spontánně a velmi silně diskutovanou problematikou byla **česká politika**. Toto téma bylo automaticky vyvoláváno v kontextu tematické oblasti týkající se české společnosti a bylo pojednáváno se značnou dávkou skepse, kritiky, pasivity až impotence ze strany respondentů.
 - Téma **české politické scény** – jejích představitelů (převážně ne jako konkrétních osob, ale jako skupin ve smyslu „oni“) – se objevilo **masivně** při diskusi o veřejně činných osobnostech na celostátní úrovni ve všech skupinách.
 - Převažovala silná negativní kritika.
 - Jediné téma, které bylo také zmíněno jako diskutované s rodiči (viz *O takových věcech se s našima nebavíme*).

PROBLEMATIKA OBČANSKÉ ANGAŽOVANOSTI – ZNALOST, VZTAH, SLABÉ STRÁNKY, PŘÍLEŽITOSTI

Znalost termínů a problematiky a její medializace

- Termín *občanská angažovanost* byl účastníkům výzkumu spíše nejasný a neznámý – u některých aktivnějších byl chápán správně ve smyslu participace, u ostatních byl spojován s komunální politikou.
- Stejně tak konkrétní občansky angažované osoby byli účastníci schopni uvést většinou až na základě nápovědy.
 - Jako občansky angažovaní byly potom zmiňovány známé osobnosti ze světa show-businessu – tzv. **celebrity**, které vlastní nějakou neziskovou společnost nebo ji propagují (Svobodová, Langerová, modelky, sportovci).
 - **Jiní** občansky angažovaní (například konkrétní pracovníci o. p. s.) nebyli téměř vůbec zmíněni, stejně tak i na **globální** úrovni.
 - I známost občansky prospěšných společností byla omezená pouze na 2–4 subjekty – společnost Člověk v tísni, Adra, Kapka naděje a Světluška.
- Mediální **kampaně o. p. s. nebyly** téměř vůbec **známy**.
- Z medializovaných kauz byla známa „Vejce pro Paroubka“ (veskrze negativně hodnoceno).

*(Na internetu) Tam je každý pán, ale na ulici je „malej“.
(chlapec, Ostrava)*

*Některým spolužákům to přijde hrozně trapný zvednout ruku a říct svůj názor. Protože žádnéj svůj názor nemaj... A řeknou: „ta je trapná, že se zeptá a že chce s profesorem diskutovat.“
(dívka, Liberec)*

Sebeidentifikace

- Účastníci, kteří nebyli ještě občansky angažovaní, sami sebe jako potenciálně občansky angažované nenahlíželi.
 - Spíše vystupovali jako a priori **bezmocní**, **pasivní** jedinci čekající na impuls v podobě „masy“; veškerá osamocená aktivita byla vnímána jako **marná**, a tak **zbytečná**.
 - Pasivní účastníci byli spíše v pozici čekajících na to, až je spolu s větší skupinou lidí někdo zaktivizuje; nevěřili ve svou vlastní moc; akceschopnost byla podmiňována přítomností **více lidí**, masy, party.
- Velmi aktivní účastníci sami sebe vnímali jako vůdčí osoby, které dělají něco pro společnost, protože „je to zkrátka nutné“. Mohou být motivátory ostatních, ačkoliv ti je mohou vnímat jako „příliš aktivní“ (ostrakizace ze strany spíše pasivní většiny).

*Jednotlivec neudělá nic.
(chlapec, Ostrava)*

*... já si nemyslím, že
můžu něco změnit, ale
chci to aspoň zkusit...
minimálně to vypustit do
éteru.
(dívka, Praha)*

Sebeidentifikace – pokrač.

- V diskusích se objevily tři akce, které motivoval jedinec, přitáhly pozornost lidí a byly do určité míry úspěšné:
 - sbírka obětem zemětřesení na Haiti (přímo jedna z libereckých účastnic),
 - akce zorganizovaná čtrnáctiletým chlapcem prostřednictvím sociální sítě Facebook (živý had lidí v ulicích Liberce jako vzpoura proti nudě),
 - číslice 20 vytvořená studenty k výročí tzv. sametové revoluce na školním dvoře libereckého gymnázia (tato akce byla medializována na www.blisty.cz s negativním rámcováním, proti čemuž se jedna z organizátorek – členka studentské rady – během diskuse ohradila)

Typologie studentů podle míry angažovanosti

Velmi aktivní

Jsou již aktivně zapojeni do různých projektů, které souvisejí s občanskou angažovaností (sbírky, studentská rada)

Mají za sebou několik dobročinných sbírek

Názoroví vůdci – nastavují témata, mají velký vliv na své spolužáky

Silné, výjimečné osobnosti

Sami motivují a organizují různé aktivity a akce

Věří v nutnost pořádání takových akcí a možnost změny

Převážně dívky, gymnázium

Minimum

Aktivní

Byli zapojeni do několika dobročinných sbírek

Nejsou to ti, co by sami organizovali nějaké aktivity a akce

Ne jsou bezvýhradně optimističtí v otázce možnosti sociální změny, ale vědí, že je potřeba něco dělat, a také to dělají

Méně než polovina

Pasivní

Podobné aktivity a témata nevyhledávají, nezajímají je, obecně málo informovaní o této oblasti

Upřednostňují své vlastní zájmy, koníčky, problémy

Převážně chlapci, většinou SOU

Jsou skeptičtí k možnosti nějaké změny, ale někteří uvádějí, že je možné, aby je názorový vůdce (vysoce aktivní, autorita) zangažoval k akci

Méně než polovina

VELMI AKTIVNÍ

Zrovna jsem organizovala sbírku na Haiti. Je nutný takovýhle věci dělat. Jinak se nic nestane. Chci se tomu věnovat určitě dál. A taky chci cestovat, abych poznala jiný země.

AKTIVNÍ

Ale jo, vybírala jsem párkrát peníze na nějaký akce. To nám řekla učitelka, že musíme jít něco udělat pro Adu. Ale předtím jsem to vůbec neznala.

PASIVNÍ

To nemá vůbec cenu něco takovýhleho dělat. Radši se věnovat něčemu, co mě bude živit. Tady s tím my nic neuděláme. My jsme malí páni.

Pozn.: Nejedná se o autentické citace, ale pouze o parafráze.

Rodina jako privátní sféra

- S **rodiči** mladí lidé diskutují většinou **témata úzce související s rodinou** – rodina se ukázala převážně jako „privátní sféra“, pro něž nebyly témata celospolečenského rázu příliš relevantní.
- Ve valné **menšině** případů byli účastníci z tzv. **uvědomělých** rodin, kde by rodiče se svými dětmi diskutovali témata veřejného charakteru.
 - Sami rodiče mají dost svých vlastních problémů (rozvody, objevila se i souvislost s krizí).
 - Děti nejsou svými rodiči vnímáni jako komunikační partner pro tento typ témat.
- Pokud byly diskuse v dané oblasti s rodiči zmiňovány, tak téměř výhradně v kontextu tématu české politické scény.
 - Zde se dá do určité míry předpokládat, že pasivní a rezignovaný postoj, který účastníci vůči této problematice projevovali s odkázáním na vlastní „malost“, nebo obraz národa jako pasivního a akceneschopného může být z části důsledkem formování rodinnou výchovou.

Nedostatek času

- Účastníci zmiňovali pocit nedostatku času.
- Jako příčinu udávali vysoké nároky ve škole.
- Jako důsledek zmiňovali **málo času pro** sebe a své záliby a **komunikaci se svým okolím** (spolužáci, kamarádi, rodina) a sledování celospolečenských událostí v širším a hlubším kontextu (pokud vůbec mají čas sledovat média, jsou odkázáni pouze na útržkovité zprávy).
- Nedostatek času byl také zmíněn v souvislosti se semináři ZSV a programem *Jeden svět na školách*.
 - Lze tedy konstatovat, že učení (rozuměj memorování znalostí) může do určité míry ubírat prostor aktivním diskusím formujícím postoj studentů k danému tématu.

Nedostatek autorit

- Formování vztahu je celkově poznamenáno nedostatkem autorit ve škole i veřejně známých osobností.
- Velmi důležitým, přesto slabším článkem jsou **vyučující**.
 - Dost často byli vyučující v diskusích zobrazeni jako ti, co zosobňují rigidní školní systém, kdy je studentům při přednáškách přisouzena role pasivních posluchačů.
 - Nedostatek respektovaných autorit mezi vyučujícími vs. pouze několik kvalitních vyučujících (ti byli v diskusích velmi vyzdvižováni pro aktivní přístup k výuce, schopnost se studenty diskutovat, naslouchat jim, zajímat se o jejich názor – jednoduše řečeno pro vstřícný přístup ke studentům jako rovnocenným komunikačním partnerům, dospělým).

Nedostatek autorit (pokrač.)

- Nedostatek autorit se projevil také **v lokálním** kontextu.
 - Účastníci pouze **zanedbatelně** zmiňovali někoho z místa bydliště, kdo „něco dělá pro společnost“, tj. občansky se angažuje.
 - Většinou se objevovala **negativní** kritika lokálních **politiků**, občas ve spojení s korupcí (šlo ale většinou o obecně sdílený obraz – sami účastníci neměli vlastní zkušenost).

Nemáme žádnou šanci to prosadit. Kdyby se toho někdo ujal... My jsme malí páni.
(chlapec, Liberec)

Netýká se mě to, protože nevolím.
(chlapec, Praha)

Studenti nejsou pokládáni za rovnocenné komunikační partnery

- Věková kohorta teenagerů je obecně společností vnímána jako doba bezstarostného užívání si a absence zodpovědnosti. Existuje proto určitá propast mezi mladými lidmi a lidmi středního věku a staršími. Dospělí na teenagery nahlíží jako na nedospělé děti bez názoru, a proto i nároku na něj. Z této pozice k nim také přistupují. Toto je pro mladé lidi zásadní formativní okamžik, kvůli kterému tak sami na sebe nahlíží jako na nesvéprávné nějaké akce mimo rodinný a školní rámec.
- Zejména **v kontextu školy** účastníci výzkumu udávali, že jim **není dán dostatečný prostor pro komunikaci**, že jsou umísťováni do pozice pasivních posluchačů bez hlasu.
 - V této souvislosti někteří teoretici tvrdí, že si mladí lidé nacházejí alternativní prostory, ve kterých mohou praktikovat svou moc. Jsou to například obchodní domy nebo zejména **internet**.
- Dále se tento problém objevil ve vztahu k rodičům, kteří se svými dětmi diskutovali pouze ta témata, která sami považovali v daném kontextu za relevantní, což většinou byla témata osobního rázu a ne týkající se veřejného dění.

Příležitosti

*Kdyby se toho někdo ujal (pozn. spolužák – „aktivní“), určitě by někoho našli (pozn. kdo by byl ochoten se angažovat).
(chlapec, Liberec)*

*Záleží na tom, co se stane. Kdyby zkrachoval ČEZ, tak věřím, že se o tom bavít budeme.
(chlapec, Kyjov)*

Kamarádi

- **Kamarádi (spolužáci) a parta** jsou velmi důležitým faktorem v utváření postoje studentů.
- Nejčastěji spolu diskutují témata osobního rázu:
 - téma školního života (zpětné vazby na předměty a výkony učitelů), milostný a citový život, rodina.
- Pouze ve velmi **omezené** míře jsou mezi spolužáky diskutovány tematizované oblasti – to závisí zejména na tom, je-li v partě relevantní **názorový vůdce** (opinion leader).
 - Pokud je mezi spolužáky někdo, kdo má u ostatních dostatečně silný kredit a zajímá se o problematiku veřejné participace, může se stát tzv. agenda-setterem, tj. tím, kdo nastaví agendu (téma) v rámci diskuse.

Média

... Rozjela se na internetu diskuse (blisty.cz), že používáme stalinistické metody... A že to bylo vedením, jako zorganizovaným... Přitom jsem to zorganizovala já. Vedení o tom vůbec nic nevědělo. A mě se to děsně dotklo, že mě udělali něco strašného... si myslím, že by tím jako hodně lidí odradili od toho dělat něco dál...
(dívka, Liberec)

- **Média** vnímají teenageři jako důležitý faktor, který má velký vliv na společnost a formuje ji. Mohou tak ovlivnit postoj a chování veřejnosti k problematice občanské veřejnosti.
 - Negativní mediální obrazy mohou být demotivátorem veřejně prospěšných aktivit.
- Média konzumují spíše „pasivně“ („na pozadí“) – mediální gramotnost není vysoká.
- **Z mediálních obsahů** a jejich nosičů účastníci výzkumu preferovali:
 - internet: sociální média (Facebook, Spolužáci), zpravodajský portál Novinky („to, co je na Seznamu“),
 - televize: zpravodajství, filmy, seriály,
 - tištěná periodika – velmi omezeně (časopisy jen při cestování; noviny, když kupují rodiče).

Média (pokrač.)

- Pro většinu účastníků výzkumu představuje **internet** důležitý informační zdroj (zejména www.novinky.cz). Sociální média pro ně představují primárně socializační nástroj (viz pozorování na Facebooku). Využívají jej na denní bázi.
 - Facebook je pro ně „naše prostředí“ (inkluze) a je momentálně trendy („cool“).

Už jen na tom Facebooku kolik je lidí, určitě by to mělo pomoci.
(dívka, Praha)

... My jsme udělali, jako že je to akce na Facebooku, a rozeslali jsme to všem lidem a těm to přišlo hrozně cool, že to není ze strany vedení školy, protože to by asi jinak nepřijali... Že to není starý, když je to na Facebooku, že jim to nikdo necpe... Myslím, že Facebook je dobře, ta propagace...
(dívka, Liberec)

SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ

Aktivní vs. pasivní a bariéry

- Na základě skupinových diskusí jsme roztřídili studenty do tří typů dle kritéria míry angažovanosti a aktivity na **velmi aktivní, aktivní a pasivní**.
- Míra diferenciací v postojích a občanské angažovanosti do určité míry souvisela s typem školy a genderem („aktivní gymnasty vs. pasivní učni“).
- Ve zkoumaných skupinách jsme obecně zaznamenali **nedostatek podnětů a vzorů**, které by účastníky výzkumu intenzivně a konzistentně vedly a vychovávaly směrem k zapojení do řešení společenských problémů.
 - Jako slabý článek se ukázali rodiče a vyučující a obecně média.
- Bariérou v přijímání témat spojených s občanskou angažovaností je také **nedostatek času a přemíra podnětů**. Zejména „pasivní“ si vybírají cestu tzv. nejmenšího odporu, tj. to, co je pro ně „nejpohodlněji stravitelné“, co je jim **blízké** a saturuje potřebu **sounáležitosti**.
- Vedle toho teenageři také bojují se stereotypní etiketou **děti bez názoru** a akceschopnosti, se kterou k nim často v komunikaci přistupují zejména vyučující, a jsou tak symbolicky „umlčováni“.
- Demotivačním faktorem mohou být do určité míry také média – konkrétně negativní mediální obrazy tematizovaných událostí.

Shrnutí

... kdyby člověk okolo sebe viděl lidi, který mají stejnou ideu, tak by do toho šel... (Inventura) hlavně se o tom ví... (Schwarzenberg) děsně chytřej... když se někdo vzepře, třeba jako ten Schwarzenberg, a je „konkurenceschopný“, tak to určitě jde... jde o ten první krok... (dívka, Praha)

Chybí silný motor

- Důležitá je role nejbližších „**ovlivňovatelů**“. Mladí lidé potřebují lokálně blízké vzory, které je budou angažovat a budou s nimi pracovat – přehluší ostatní nabízené podněty. Silných názorových vůdců **není** v sociálním okolí teenagera bohužel **tolik**, aby byli mladí lidé dostatečně motivováni k občanské angažovanosti.

Jak posílit motor?

- Soustředit se zejména na intenzivní práci s názorovými vůdci
 - Občansko-angažovaně „naladění“ spolužáci jsou z našeho (výzkumníkova) pohledu jednak jediní, koho lze ještě formovat, jednak jsou pro ostatní studenty důležitým prostředníkem a moderátorem utváření postoje a názoru na určité otázky.
 - Názorovým vůdcem je také ten vyučující, který je pro studenty dostatečnou autoritou.
 - Motivační programy, které budou zdůrazňovat důležitou roli názorového vůdce (silná sebeidentifikace s rolí „ovlivňovatele“ a převzetí vlastní odpovědnosti).
- Skupinové projekty
 - Aktivita jako prostředek posilování sounáležitosti kolektivu
- Využít stávající již školou zavedené instituce
 - Studentské parlamenty, hodiny ZSV
 - Motivování seshora

Jak posílit motor? (pokrač.)

- „Dát teenagerům hlas“
 - Dát jim možnost se projevit
 - Tonalita komunikace nesmí být imperativní a „kazatelská“, musí vyzívat k interaktivitě, ale z vlastního rozhodnutí.
 - Motivace ze zdola
- Možnost využití internetu
 - Ačkoliv nebyl internet účastníky chápán spontánně jako nástroj občanské angažovanosti, nabízí tento prostředek mnoho možností, jak s komunitou teenagerů pracovat.
 - Pro efektivní využití internetu jako nástroje angažování je ale nutná frekventovaná a intenzivní komunikace s poskytnutím veškerých informací pro vybudování emocionální vazby (možnost propojení s názorovými vůdci).

Shrnutí – otázky a odpovědi

- *Jaká je motivace studentů zapojovat se/nezapojovat se do veřejného dění?*
 - U velmi aktivních studentů je motivace vysoká (víra v možnost něco změnit, pomoc), u pasivních téměř žádná (pomoci mohou názoroví vůdci) (více slide č. 17–18).
- *Myslí si, že to má smysl? Pokud ano, proč? Pokud ne, proč?*
 - Velmi aktivní studenti si myslí, že to má smysl (musíme, protože jediné tak může dojít k nějaké změně), pasivní nikoliv (sami nic nezmůžeme, jsme malí páni) (více slide č. 17–18).
- *Chápu termíny „aktivní občanství“, „občanské zapojení“, „podílení se na veřejném dění“? Jak by to řekli svými slovy?*
 - Explicitně je příliš neznají, ale obecně si pod tím představují dělání něčeho dobrého pro něco. Termín je ale pro ně spíš otažitý. Aktivní studentka v Liberci jej jako jediná spontánně a explicitně spojila s participací (více slide č. 15).
- *Mají ze svého okolí nějaký vzor, ví o někom, kdo se aktivně zapojuje do života komunity nebo do veřejného života? Jak ho vnímají?*
 - Skoro téměř nikdo nějaký vzor nezmiňoval. Až po více návodných otázkách. Pozitivně, s určitou mírou obdivu (více slide č. 21–22).

Shrnutí – otázky a odpovědi

- *Myslí si, že je aktivní občanství důležité pro společnost a pro jedince? Proč?*
 - Ano, protože jsou ve společnosti lidé, kteří potřebují pomoc, a problémy, na které je třeba upozornit. Jinak se nic nevyřeší, nedojde alespoň trochu ke změně (více slide č. 16–17).
- *Jak studenty namotivovat, aby začali být aktivnější? Je to vůbec možné?*
 - Je potřeba využít faktorů, které ovlivňují jejich vztah k danému tématu. Ideální jsou názoroví vůdci – spolužáci, kteří jsou velmi aktivní, a vyučující, které pro studenty představují autority. S nimi je třeba pracovat na užší platformě („evangelisti“) (více slide č. 25–26, 30–31).
- *Co si myslí o české občanské společnosti – je živá? Funguje efektivně?*
 - Nemyslí si to. Vše to spojují s tématem špatné lokální politiky, pasivity lidí. Většina z nich ale nezastírá, že jsou pasivní a kapitulovaní v tomto ohledu stejně (více slide č. 13, 16).
- *Pokud je k tomu vede učitel (například formou projektu typu Kdo jiný?), není to pro ně naopak demotivující? Co jim to dá?*
 - Je to pro ně motivující, je-li učitel dostatečnou autoritou a studenti si jej váží (více slide č. 22–23).

PhDr. Kateřina Gillárová

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze
Institut sociologických studií
Katedra sociologie